

Vattenmyndigheterna på länsstyrelserna i
Norrbottens, Västernorrlands, Västmanlands,
Kalmar och Västra Götalands län

Samråd om vattenförvaltningen

Dnr Länsstyrelsen i Norrbottens län 537-14055-2020
Dnr Länsstyrelsen i Västernorrlands län 537-9634-2020
Dnr Länsstyrelsen i Västmanlands län 537-6213-2020
Dnr Länsstyrelsen i Kalmar län 537-9478-2020
Dnr Länsstyrelsen i Västra Götaland 537-47542-2020

Bakgrund

De remitterade handlingarna ingår i samrådet om Sveriges vattenförvaltning enligt EU:s ramdirektiv för vatten. Målet är att uppnå god kvalitet på vattnet i sjöar, vattendrag och längs kusterna samt att grundvatten av god kvalitet ska finnas i tillräcklig mängd. Vattenmyndigheterna svarar för att miljö kvalitetsnormer, åtgärdsprogram och förvaltningsplaner tas fram och beslutas av myndigheternas vattendelegationer. Förvaltningsplanerna sammanfattar helheten men saknar rättsverkan.

Miljö kvalitetsnormer har rättslig verkan på VA-verksamheter vid tillsyn och tillståndsprövning av vattenuttag, dagvattenhantering och reningsverk. Åtgärdsprogrammen har rättsverkan mot myndigheter och kommuner som är skyldiga att genomföra åtgärdsprogrammets administrativa åtgärder så att normerna kan följas. Dessa åtgärder kan resultera i krav på VA-verksamheterna att investera och vidta andra konkreta åtgärder under åren 2022 – 2027.

Vattendelegationerna beslutar inte innehållet i databasen VISS. Databasen saknar i sig rättsverkan. VISS underlättar myndigheternas rapportering till EU och deras övriga arbete och offentliggör data som läggs till grund för beslut. Statusbedömningarna, som synliggörs i VISS, får rättsverkan mot verksamheter när deras tillåtlighet ska bedömas.

Sammanfattning

- Vattenmyndigheterna måste fullgöra sina skyldigheter att besluta om undantaget mindre stränga krav när minsta möjliga öppning för undantag finns. Riskerna för förbud av miljöskyddande reningsverk och annan samhällsviktig verksamhet måste minimeras.
- Åtgärdsprogrammen är okonkreta och inte regionalt eller lokalt anpassade, vilket avviker från lagstiftningens krav och intentioner.
- Det går inte att bedöma om miljö kvalitetsnormerna kommer kunna följas.

- Kraven på planer som ska påverka andra planer är vanliga. Resultatet blir ett administrativt tröskverk som inte säkerställer konkreta resultat. Finansieringen är outredd.
- Reningsverk skyddar miljön, de orsakar inte utsläpp. Fel synsätt har resulterat i åtgärder som blir fel. Uppströmsåtgärder måste tydliggöras och förstärkas.
- Konsekvensanalyserna avviker allvarligt från lagstiftningens krav. Kostnaderna är antingen underskattade eller outredda.
- Statusbedömningarna som synliggjorts i VISS får i praktiken en rättsverkan mot verksamheter när deras tillåtlighet ska bedömas men brister i datakvaliteten skapar rättsosäkerhet.

Bilaga 1:

Här utvecklar vi våra övergripande synpunkter.

Bilaga 2:

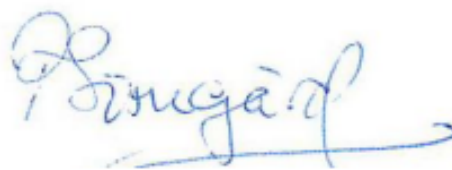
Här lämnar vi detaljerade synpunkter på föreslagna åtgärder i åtgärdsprogram och delförvaltningsplaner.

Pär Dalhielm

VD

Svenskt Vatten AB

Peter Sörngård

Miljöexpert

BILAGA 1

1. Övergripande synpunkter

Svenskt Vatten tar fasta på att vattenförvaltningen likt uppdraget för landets vattentjänster syftar till friskt dricksvatten, rena sjöar och hav.

Vi anser att det remitterade materialet är väl strukturerat och lätt att läsa trots omfattningen på det men det saknas tyvärr innehåll som måste vara med om materialet ska bli transparent.

Förvaltningsplanerna och delförvaltningsplanerna mot torka och vattenbrist har en bra pedagogisk utformning. Det är positivt att vattenmyndigheterna fångat upp den alltmer angelägna frågan om vattenbrist och torka.

Vi noterar att de fem förslagen till åtgärdsprogram (ÅP) och konsekvensutredningar är likalydande. Det går inte att läsa ut vem eller vilka grupper som konkret förväntas göra vad till vilka kostnader och konsekvenser i olika delar Sverige. Det går inte att bedöma om miljö kvalitetsnormerna (MKN) kommer att kunna följas. Alla tekniska och konkreta fysiska åtgärder som VA-verksamheter och andra aktörer förväntas vidta när myndigheterna genomför sina administrativa åtgärder har förlagts utanför ÅP i datasystemet VISS. De återspeglas inte i ÅP:s konsekvensanalyser för sådana lämpligt avgränsade geografiska områden som avses i 5 kap. 7 § miljöbalken. De föreslagna programmen saknar funktionell avgränsning. Avrinningsområdet styr vattnets väg mot havet och är i sin helhet eller i lämpliga delar den mest funktionella avgränsningen.¹

Svenskt Vatten bedömer sammanfattningsvis att ÅP inte följer lagstiftningens krav.

Följ skyldigheter att besluta om undantag

Vattenmyndigheterna är skyldiga att meddela undantag och förklara vattenförekomster som kraftigt modifierade när förutsättningarna för det är uppfyllda. Det är av yttersta vikt att så sker för vattenförekomster med samhällsviktig verksamhet så snart det finns minsta möjlighet att tillämpa undantagsreglerna. Svenskt Vatten anser att skyldigheten innebär att vattenmyndigheterna ska självmant initiera utredningar, kontakta berörda källor som identifierats och aktivt ta fram underlag för alla vattenförekomster som kan komma i fråga.

Det svenska tillstånds- och tillsynssystemet förutsätter att vattenmyndigheterna och vatten-delegationerna fullgör sina skyldigheter. Eftersom beslut om MKN med eller utan undantag inte går att överklaga sätter vattendelegationerna – inte landets politiskt valda församlingar – normerande rättsliga ramar för samhällsutvecklingen. Tar inga andra samhällsviktiga intressen som t.ex. dricksvattentäcker skada av undantagsbeslut bör sådana meddelas så snart möjligheten öppnar sig.

¹ Jfr En utvecklad vattenförvaltning (SOU 2019:66), sid 465

Svenskt Vatten instämmer i att reningsverk utgör samhällsviktiga verksamheter men sådana verksamheter får problem när undantagsregeln tillämpas på så sätt att alla andra verksamheters utsläpp som påverkar samma recipient först ska åtgärdas så långt det går innan undantag beslutas för recipienten. Då blir reningsverken beroende av andra verksamheters åtgärder, av att regeringen finansierar åtgärder som är effektiva, t.ex. genom LOVA-bidrag för jordbruket och hur myndigheter i Sverige driver på åtgärder i andra verksamheter. Tills dess riskerar reningsverk med bästa möjliga teknik för orter med växande befolkning bli otillåtna eller meddelas sådana begränsande tillståndsvillkor att orten eller en storstadsregion inte kan expandera.² De negativa sociala och ekonomiska samhällskonsekvenserna blir omfattande.

Samrådsmaterialet beskriver vilka verksamheter som bidrar till övergödningen men för att bedöma hur reduktionsbehovet för t.ex. fosfor ska fördelas mellan utsläppskällorna måste vattenmyndigheterna utgå från vad som är teknisk möjligt att åstadkomma. Bedömningen förutsätter löpande insamling och uppdatering av information om tillämpad och möjlig teknik.

I avsnitt 7.3 i förvaltningsplanerna skriver vattenmyndigheterna:

Fortsatt arbete återstår för att mer fullständigt definiera vad som kan utgöra skäl för mindre stränga krav. Vattenmyndigheterna inväntar att vägledande myndigheter klargör hur begreppet "miljömässiga och samhällsekonomiska behov" ska tolkas.

Svenskt Vatten anser det vara orimligt och lagstridigt att vattenmyndigheterna avstår från sin skyldighet att tillämpa lag med motiveringen att en annan myndighet inte informerat dem om hur de ska göra. En sådan oförmåga eller ovilja att följa skyldigheten att fatta undantagsbeslut drabbar andra.

I avsnitt 7.4 i förvaltningsplanerna står om avloppsreningsverk:

.... Ett sänkt kvalitetskrav kopplat till påverkan från ett avloppsreningsverk förutsätter kunskap om vilka åtgärder verksamheten vidtagit och bedömning av vad som kan anses utgöra bästa möjliga teknik.

I vissa fall kan det vara svårt eller omöjligt att nå kvalitetskraven trots bästa möjliga teknik. För kustvatten är det inte aktuellt att tillämpa mindre strängt krav för näringsämnen med tanke på den komplexa påverkan från många olika källor i kustmiljön inklusive påverkan från utsjön. läggs inga ytterligare åtgärdskrav..., men ett mindre strängt krav kan bli aktuellt först när andra påverkanskällor är åtgärdade. Först då kan den halt som är möjlig att uppnå med bästa möjliga teknik fastställas.

Vattenmyndigheterna har haft många år på sig att inhämta kunskap om vilka åtgärder reningsverk och andra verksamheter vidtagit och vilka som tillämpar bästa möjliga teknik. Tekniska åtgärder som vattenmyndigheterna anser kan vara möjliga att vidta finns beskrivna i VISS men har osäker kvalitet. Ibland är data i VISS fel och vidtagna åtgärder revideras inte alltid i VISS (se nedan under rubriken Använd korrekta data).

² Det blir följderna av vad som regleras i 2 kap. MB och 5 kap. 4 § miljöbalken samt i 4 kap. 11-12 §§ vattenförvaltningsförordningen

Förutom kunskaper om teknik förutsätter ett MKN-beslut om undantag även en utredning och bedömning av ekonomisk rimlighet³. Även om bedömningen av ekonomisk rimlighet görs samhällsekonomiskt ska de faktiska kostnaderna som kan uppstå i de enskilda verksamheterna tas med i bedömningen.

Svenskt Vatten betonar att vattenmyndigheterna före besluten i december 2021 måste ingående se över alla möjligheter till undantag om mindre strängt krav⁴. Det räcker inte att redovisa metoden för bedömningen, brist på vägledning och att konstatera brist på underlag som varit möjliga att hämta in de senaste fem åren under den sexåriga förbvaltningscykeln. Resultatet och konsekvenserna av resultatet måste presenteras betydligt tydligare.

Vi motsätter oss att beslut om undantag anstår till efter december 2021. I sådant fall flyttas utredningsbördan om vattenförekomsten och alla källors påverkan på denna samt om förutsättningarna för undantag är uppfyllda över på de som söker tillstånd för en verksamhet eller blir föremål för tillsyn.⁵ Trots att sökandena har små eller inga förutsättningar att kunna utreda detta, är det ändå utifrån underlag från dem som vattendelegationerna förväntas att i framtida enskilda ärenden ta ställning till om det går att meddela sådana undantag som vattendelegationerna inte meddelat tidigare utifrån myndigheternas egna skyldigheter.

Sökanden får inte överklaga delegationens ställningstagande, trots att ett för sökanden negativt besked kan riskera reningsverkets tillåtlighet och trots att ansökan kan ha förberetts i många år och under tiden kostat mångmiljonbelopp att ta fram. En Orts eller regions utvecklingsplaner kan ställas på ända.

Ett motiv för att överväga lägre ställda krav anser Svenskt Vatten är till vilka vattenförekomster det är omöjligt för reningsverk och andra verksamheter att rena utsläpp så att MKN God ekologisk status går att följa till 2027 eller bortom 2027, när naturen själv sänker miljökvaliteten. Det ligger utanför lokala reningsverks och andra lokala verksamheters möjlighet att motverka förändringar i havs- och vattenmiljöerna på grund av storskalig påverkan, t.ex. klimatdrivna förändringar som ökar övergödningen när havstemperaturerna stiger. Stöd för detta ges även i Havs- och vattenmyndighetens vägledning 2014:12.

Ett konkret exempel är när utsjövatten från havet för med sig föroreningar till kustvattenförekomster i sådan omfattning att bättre avloppsrening till höga kostnader och andra åtgärder på land inte gör någon skillnad. Utsjövattnets kvalitet kan i sin tur ha påverkats av havsströmmar från en annan havsbassäng som påverkats av andra länders utsläpp, vilket sker med havsströmmar från Egentliga Östersjön till Bottenhavet. Då är det sannolikt att problemet inte går att motverka och än mindre att lösa till 2027 eller till ett senare angivet år genom åtgärder med liten eller ingen effekt på vattenkvaliteten i en kustvattenförekomst.⁶

³ 4 kap. 7 § och 9 § pkt 2 och 10 § vattenförvaltningsförordningen

⁴ 4 kap. 9-10 §§ vattenförvaltningsförordningen

⁵ 2 kap. 1 och 7 §§ miljöbalken

⁶ Miljöprövningsdelegationens i Västernorrlands län tillståndsbeslut 2020-04-17 (dnr 551-4493-2017) sid. 17 för Knorthems reningsverk, Örnsköldsviks kommun samt Mark- och miljödomstolens i Östersund dom (mål nr M 1495-20). Kväverening i Örnsköldsvik för 100 Mkr ansågs orimlig när möjligheterna att uppnå God ekologisk status inte skulle öka. Utsjövatten svarar för ca 60 % av kvävebelastningen.

Svenskt Vatten anser att det är en orimlig tillämpning och hållning av vattenmyndigheterna att göra beslut om undantag i Sverige eller lokalt avhängiga ”*först när andra påverkanskällor är åtgärdade*” i andra länder och i alla andra delar av Sverige.

Det förekommer på flera håll utmed kusten att utsjövattnets tillförsel av fosfor eller kväve till kust och skärgård är påtagligt stor.⁷ Svenskt Vatten anser att mindre stränga krav snarare än förlängd tid (tidsundantag) är en lämplig lösning. Ett tidsundantag skjuter sakfrågans lösning in i en osäker framtid med alla de konsekvenser som under tiden uppstår för reningsverk och samhälle. Beslut om undantaget mindre strängt krav ska bedömas självständigt från tidsundantag.⁸

Anpassa åtgärdsprogrammets innehåll geografiskt

MKN ska vara specifikt anpassade för landets ca 27 000 vattenförekomster eller landets avrinningsområden och varje MKN som beslutas förutsätter en utredning och bedömning av möjligheter till undantag.⁹ Ett ÅP ska sedan syfta till att en MKN kan följas och ska, om det behövs, avse det geografiska område som påverkar en MKN för den specifika vattenförekomsten.¹⁰ Svenskt Vatten anser att lagstiftningen krav förutsätter att programmen är avgränsade på ett geografiskt funktionellt sätt och uppnår en viss grad av konkretion beträffande åtgärder för grupper av verksamhetsutövare utan att för den skull ange vad varje enskild verksamhetsutövare konkret måste göra. Hela nationens yta genom fem likalydande ÅP är inte ett sådant avgränsat område för ett ÅP som avses i 5 kap. miljöbalken.

Om de administrativa åtgärderna måste formuleras och förklaras lika för vissa myndigheter i fem åtgärdsprogram bör de förklarande texterna till tillstånds- och tillsynsmyndigheternas och kommunernas åtgärder vara konkreta och geografiskt områdesanpassade. Detta bör även återspeglas i konsekvensutredningarna. Utan mer precisering än den som nu ges överlåter vattenmyndigheterna på andra myndigheter att prioritera utan någon som helst vägledning om hur MKN ska nås. Därmed flyttas också bedömningen av effektivitet och bördefördelning för att nå MKN över på kommuner och tillsynsmyndigheter alternativt uteblir bedömningen helt.

Säkra åtgärdsprogrammets funktion

Bara vattenmyndigheternas representativt sammansatta vattendelegationer får fatta besluten om MKN, ÅP och förvaltningsplaner¹¹.

Utän en samlad bedömning av hur efterlevnaden av MKN påverkas tappar ÅP sin funktion att effektivt fördela åtgärdsbördor och göra prioriteringar möjliga så att MKN nås. Det samlade åtgärdsarbetet blir svårt att granska och utvärdera. Därtill uteblir en konkret distriktsvis eller åtminstone avrinningsområdesvis konsekvensanalys av hur det allmänna och hur enskilda påverkas och hur åtgärderna ska finansieras. Analyser av kostnadsfördelningen ska ingå i ÅP¹² men saknas i förslaget på en mer operativ eller funktionell nivå under den nationella.

⁷ Rapporten Svelandskusten 2020 från Svelandskustens vattenvårdsförbund och Miljöprövningsdelegationens i Stockholms län tillståndsbeslut 2016-05-30 (dnr 551-27884-13) för Himmerfjärdsverket.

⁸ CIS Guidance Document No. 20 on exemptions to the environmental objectives, avsnitt 3.3.1

⁹ 4 kap. 7 § HVMFS (2019:25)

¹⁰ 5 kap. 7 § miljöbalken

¹¹ 16 § förordningen om vattendelegationer (2017:872)

¹² 5 kap 9 § miljöbalken

Byråkratisera inte vattenförvaltningen

Svenskt Vatten föreslår att kommuner och myndigheter med ansvar för att ta fram rättslig reglerade planer ska väva in efterlevnaden av MKN och dricksvattenskyddet i dessa.

Vi sympatiserar med avsikten att stärka vattnets, miljö kvalitetsnormernas och dricksvattenskyddets betydelse i samhällsplaneringen men vi är ändå kritiska till att flera åtgärdsförslag förvandlar en angelägen vattenförvaltning till produktion av dokument utan konkret verkanskraft. Vattenförvaltningens underskott på konkreta åtgärder är en sedan länge påtalad brist. Planer och planering behövs men ÅP bör bara ta med sådana administrativa åtgärder som kan resultera i konkreta fysiska eller tekniska åtgärder som leder till att MKN kan följas.

Flera förslag till åtgärder innebär krav på produktion av planer som utlöser ny administration i teoretiska händelsekedjor. Planer som inte är lagreglerade (s.k. kompletterande åtgärd) förväntas inverka på sådana som är lagreglerade (s.k. grundläggande åtgärd). I sin tur kräver en annan administrativ åtgärd att dokumentproduktionen ska återrapporteras till vattenmyndigheterna, vilket skapar än mer administration och kostnader. Vad som konkret kommer kunna hända i slutet av händelsekedjorna och av all byråkrati så att MKN följs och dricksvattnet skyddas är mycket osäkert.

Reningsverk är inte utsläppskällor

Problem ska i första hand åtgärdas där de uppstår (vid källan), men genomgående beskrivs reningsverken felaktigt som punktkällor. ÅP:s beskrivningar och motiveringar till flera administrativa åtgärder bör skrivas om så att genomförandet av dem riktas rätt. Tätorter (urbana områden) och verksamheter i tätorter bör anges som källor oavsett föroreningstyp. Att göra så är inte detsamma som att göra reningsverken oansvariga. Dessa kan och bör göra mer när så är möjligt för att minska sådana föroreningar från orten som är effektivast och tekniskt möjliga att rena nedströms. Exempel på det är näringsämnen, syretärande ämnen och mikroorganismer som riskerar människors hälsa och dricksvattentäcker, samt, när det finns behov och tekniken utvecklats tillräckligt, även läkemedelsrester.

Svenskt Vatten påtalade bristen på uppströmsperspektiv redan 2015 i vårt svar på de då remitterade ÅP för tiden fram till 2021. Nu upprepas tyvärr bristen igen.

I förvaltningsplanernas avsnitt 3.4 om övergödning och under rubriken om påverkanskällor förklaras begreppet påverkanskälla som det ”som orsakar ett miljöproblem.” Nu är det inte så men vore det så att reningsverken hade orsakat miljöproblemen hade den för miljön enklaste och för samhället billigaste åtgärden varit att avveckla avloppsreningsverken och avskaffa EU:s avloppsdirektiv. Vi framhåller därför återigen att reningsverk skyddar miljön från vattenföroreningar från tätorterna. Fel utformade guidelines och rapporteringsformulär från EU-kommissionen eller myndigheter får inte dominera över verkligheten och gällande regler.

Uppströmsperspektiv är grundläggande om analysen av åtgärdsbehov ska leda till åtgärder som riktas mot rätt aktörer och fördelar kostnader och åtgärdsansvar på det mest effektiva sättet. Till exempel ska den administrativa åtgärden tillsyn eller tillståndsprövning riktas mot flottiljer, företag, brandövningsplatser och ägare av förorenad mark för att motverka utsläpp av PFAS från tätorter. Tillsyn och tillståndsprövning mot exempelvis hushållens utsläpp av näringsämnen, biologiskt nedbrytbara ämnen och mot mikroorganismer kan och ska riktas mot reningsverk eftersom det är mest effektivt att reningsverken renar sådana föroreningar, men det är fortfarande tätorterna och verksamheter i de urbana områdena som är källorna, inte reningsverken. Det är även så EU:s avloppsdirektiv fungerar.

Enligt artikel 5 och bilaga II, pkt 1.4 i ramdirektivet för vatten ska ämnen identifieras som via ett reningsverk når och påverkar miljön. Ämnena kommer från tätorten. Det följer inte av artikeln eller vattenförvaltningsförordningen att identifiera reningsverken som påverkansproblem.

Skyldigheten i 3 kap 1 § vattenförvaltningsförordningen för vattenmyndigheterna att kartlägga hänvisar till artikel 5 och bilaga II i ramdirektivet för vatten som i sin tur hänvisar till artikel 15 i direktiv 91/271/ EEG (avloppsdirektivet), som reglerar tätorters utsläpp av avloppsvatten och föroreningar. Artikel 15 handlar om skyldigheten att övervaka utsläpp som sker via reningsverk och om hanteringen av data från övervakningen. Av tidigare och pågående överträdelseärenden och av stämningen av Sverige till EU-domstolen framgår att EU-kommissionen anser att vissa tätorter inte uppfyller direktivets krav. Kommissionen pekade i enlighet med direktivet ut vilka tätorter – inte vilka reningsverk - som den ansåg inte följde direktivets krav för utsläpp av närsalter och syretärande ämnen.

Enligt avloppsdirektivet ska medlemsstaterna även säkerställa att industrispillvatten kontrolleras av behöriga myndigheter så att miljökrav i andra EU-direktiv kan följas. Reningsverk är inte behöriga myndigheter.

Om nomenklaturen i guidelines eller rapporteringsformulär från EU-kommissionen eller vägledning från centrala verk avviker från reglerna måste reglerna tillämpas, inte vägledningen eller formulären. EU-kommissionens eller svenska myndigheters slarv eller brister får inte läggas andra till last.

Reningsverken kan bara rena vissa av tätorternas föroreningar men i stort sett alla kan övervakas. Att reningsverken är övervakningspunkter enligt ramdirektivets hänvisning till avloppsdirektivet förvandlar dem inte till källor som ”orsakar miljöproblem”.

Ska vattenmyndigheternas skyldighet att kartlägga utsläpp¹³ kunna betraktas som fullgjord anser Svenskt Vatten att sådana verksamheter i tätorterna bör tas med som alstrar påtagliga utsläpp av organiska kemiska ämnen och metaller. Brister i den kartläggningen har medfört att flera myndighetsåtgärder föreslås ska riktas mot reningsverk istället för mot utsläppare av ”industrispillvatten” i tätorterna. Avloppsdirektivet definierar begreppet industrispillvatten.

¹³ 3 kap. 1 § vattenförvaltningsförordningen (2004:660)

Använd korrekta data

Några medlemmar i Svenskt Vatten har informerat oss om brister i VISS, att data kan vara föråldrade eller felaktiga. Till exempel pekas ett reningsverks utsläpp av bräddat renat avloppsvatten till en vattenförekomst ut som påtaglig påverkanskälla medan reningsverkets betydligt större huvudutsläpp av nästan lika renat avloppsvatten till vattenförekomsten intill inte nämns. Uppgifterna tycks vara från tiden före reningsverkets senaste miljötilstånd varefter utsläppspunkterna förändrades. Ingen statlig myndighet har haft kontakt med kommunen och reningsverket om uppgifterna i VISS.

I ett annat fall meddelar en medlem att ett reningsverk anges som källa till utsläpp av läkemedelsrester i sådan omfattning att vattenförekomstens status sänks. Men uppgiften i VISS verkar inte ha baserats på mätdata i recipienten eller i utsläppet utan på en simuleringsstudie utifrån det antal pe (personequivaler) som reningsverket är dimensionerat för. Eftersom läkemedelsrester kommer från hushåll och inte från reningsverket blir resultatet av en sådan studie missvisande när antalet pe som i det här fallet belastar reningsverket till stor del beror på avloppsvatten från ortens livsmedelsindustri.

Ett tredje fall är ett reningsverk som enligt VISS ska vidta uppströmsåtgärder mot PFOS men det är inte ens känt om ämnena kommer från tätorten.

Genomförda åtgärder uppdateras inte alltid i VISS. Ett exempel är att åtgärder mot enskilda avlopp föreslås för ett område som kommunen tidigare beslutat utse till verksamhetsområde för anslutning till kommunalt avlopp.

Med brister som de ovan går det inte att sammanställa åtgärder och bedöma nyttor för ett avrinningsområde eller bedöma om beslut om undantag är möjliga att meddela.

Statusklassningar av vattenförekomster tycks alltför ofta vara baserade på data från en enda provtagningspunkt i avloppsplymer nedströms reningsverken. Punkterna ingår i reningsverkens recipientkontroller för ett annat syfte än statusbedömning. Sådana data är inte representativa för kvaliteten på vattnet i vattenförekomsterna. Att data används så har utövarer av reningsverk tagit upp i överklagningsärenden till Mark- och miljödomstolen och Mark- och miljööverdomstolen.¹⁴ Svenskt Vatten anser att stabiliteten i statusklassningarna måste förbättras. Felaktig användning av data för statusbedömning kan återverka på hur åtgärdsbördor och kostnader fördelas och påverka även andra verksamhetsutövarer som inte alltid är bekanta med provtagningspunktens lokalisering och syfte. Det bli också svårt att bedöma om åtgärder leder till en försämring eller förbättring i verkligheten om metoder, parametrar, provtagningsplatser och data för olika syften varierar från en period till annan.

¹⁴ Överklagat beslut (MPD i Skåne län, dnr 551-36522-2016) till MMD i Växjö och överklagat beslut (MMD Vänersborg, mål M-2301-19) till Mark- och miljööverdomstolen.

Det är visserligen svårt att dra generella omfattande slutsatser om all information i VISS på det underlag Svenskt Vatten har fått in, men vi vill påtala det allvarliga i om data av bristande kvalitet använts för statusklassning, källkartläggning, vattentäktsskydd, bedömning av möjliga åtgärder och av konsekvenser samt läggs som grund för att inte meddela sådana undantag som skulle kunna meddelas om underlaget var korrekt. Det är vattenmyndigheternas skyldighet att se till att vattenförekomsternas status övervakas på det sätt som EU-direktiven kräver samt att övervakningen sker i samråd med bl.a. kommuner och andra berörda¹⁵.

Remitterade förslag uppfyller inte lagstiftningens krav

Svenskt Vatten bedömer avslutningsvis att uppläggen och förslagen till åtgärdsprogram och medföljande konsekvensutredningar inte uppfyller lagstiftningens krav.

2. Konsekvensutredningarna

Som det remitterade materialet är utformat tycks inga regler ha följts. Kravet på ÅP:s och konsekvensutredningens innehåll framgår av 5 kap. 7 och 9 §§ miljöbalken och av förarbetena¹⁶ i vilket står:

”Åtgärdsprogram kan komma att omfatta påverkan från flera olika samhällssektorer och företeelser och innebära att åtgärder av skiftande slag skall vidtas. Konsekvenserna för de aktörer som berörs kan vara mycket olika och svåra att överblicka. Eftersom åtgärdsprogrammen inte kan överklagas är det viktigt att alla tänkbara konsekvenser av programmen, särskilt för enskilda personer och företag, övervägs noga och görs tillgängliga för dem som berörs”

Det som står ovan i förarbetena till miljöbalken är reglerat i 6 kap. 6 § vattenförvaltningsförordningen. Av regeln följer att konsekvenserna för enskilda och det allmänna ska beskrivas och bedömas genom fakta och siffror (kvantifieras) på så konkret geografisk nivå som möjligt.

Skyldighet att inhämta regeringsbeslut

Enligt förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning ska även konsekvenserna av föreskrifterna om MKN utredas, vilket inkluderar undantagsbeslut. Detta ska göras så tidigt som möjligt (4 §) och inkludera konsekvenser av alternativet att inte meddela undantag, vilka som berörs och hur beslutet överensstämmer med EU:s ramdirektiv för vatten (6§) samt hur kommunerna och kostnaderna för kommunal verksamhet påverkas (8 §).

Åtgärdsprogrammets konsekvenser speglar MKN:s konsekvenser. Är dessa inte oväsentliga för kommuner, regioner eller staten, exempelvis för att det saknas underlag för att meddela undantag – vilket framgår av förvaltningsplanerna - är vattenmyndigheterna skyldiga att inhämta regeringens medgivande att meddela föreskrifter om MKN.¹⁷

Högre geografisk upplösning

Svenskt Vatten anser att kravet på analys och utredning av konsekvenser måste fullgöras mer geografiskt avgränsat, exempelvis per avrinningsområde, delområde eller kommun.

¹⁵ 7 kap. 1 § vattenförvaltningsförordningen

¹⁶ Prop. 2003/2004:2 Förvaltningen av kvaliteten på vattenmiljön, sidan 24

¹⁷ 2 § Förordning (2014:570) om regeringens medgivande till beslut om vissa föreskrifter

Fem likalydande åtgärdsprogram (ÅP) innebär att det bara finns ett enda riksåtgärdsprogram från fem avsändare medan systemet med MKN och ÅP förutsätter fem distriktsvisa program med åtminstone avrinningsområdesanpassade innehåll formade efter vattenförekomsternas olikartade problem och varierade orsaker till problemen. Följden har blivit att även konsekvenserna av MKN och ÅP blivit allmänt och otillräckligt beskrivna på nationell nivå utan möjlighet till distriktsvis, regional, avrinningsområdesvis eller lokal möjlighet att ta del av hur nyttor, kostnader och konsekvenser fördelas mellan olika aktörer.

Det går inte att bedöma vad åtgärderna som behöver genomföras för att följa MKN till senast 2027 kommer att kosta. Det går heller inte att se om åtgärdsbördorna är kostnadseffektivt fördelade, än mindre att bedöma om MKN blir möjliga att nå eller är rätt satta. ÅP ger ingen vägledning för effektiv fördelning av statliga stöd eller för effektiva lokala eller regionala prioriteringar som även kan säkra samhällsviktig verksamhets tillåtlighet. Åtgärdsdata i VISS kan inte ersätta ÅP, som behöver synliggöra hela åtgärdsbetinget. Därmed är det heller inte möjligt att relatera rimlighet till genomförbarhet. Svenskt Vatten anser att konsekvensutredningarna behöver göras om och förbättras från grunden.

Finansierbarhet

Åtgärder och konsekvenser ska beskrivas för kommuner. Kostnaderna som uppkommer för kommunalt VA ska finansieras genom lokalt beslutade VA-avgifter, som regleras genom lokala taxor. Det finns gränser i vattentjänstlagen för hur lokala taxor får höjas för att finansiera lokalt ökande kostnader för VA. Utbyte av kombinerade ledningsnät mot separerade kan vara svåra att finansiera med kraftigt höjda taxor under få år (se Naturvårdsverkets åtgärd 1). Finansieringen är otillräckligt utredd och beskriven.

3. Miljö kvalitetsnormer

Svenskt Vatten anser att vattenmyndigheterna måste ta fram underlag i kontakt med VA-organisationerna och andra verksamhetsutövare så att skyldigheten att meddela MKN-undantag för vissa vatten med säkerhet fullgörs när det finns förutsättningar för det. Hur vattenmiljön och kostnader påverkas lokalt/regionalt, hur haven påverkas eller hur utsläpp i andra länder påverkar undantagsbeslut för svenska kustvatten bör sedan analyseras och återspeglas i konsekvensbeskrivningen. Regeringen kan behöva underrättas.¹⁸ Som bilagorna ser ut innehållsmässigt är det omöjligt att ta ställning till vilka MKN som kommer att påverka enskilda verksamheter och på vad sätt.

Vi har inga synpunkter på de remitterade förslagen till föreskrifter och uppläggen av bilagorna men vi anser att när det av föreskrifterna framgår vilka vattenförekomster som meddelats undantag måste åtgärdsprogrammen indelas i geografiska områden liksom konsekvensanalyserna för samma områden.

¹⁸ 8 kap. 4 § vattenförvaltningsförordningen

4. Åtgärdsprogrammen

Vi föreslår att varje åtgärdsprogram förses med bilagor specifika för varje av distriktets avrinningsområde eller andra lämpligt avgränsade områden. I varje bilaga bör åtgärdsbehov beskrivas sektors/ branschvis utan att peka ut enskilda verksamheter. Där bör även konsekvenserna beskrivas kommunvis och för de delar av samhället som påverkas. De bör sammanfattas i åtgärdsprogrammet för distriktet som helhet.

Svenskt Vatten ger synpunkter på enbart administrativa åtgärder som får betydelse för VA-verksamheter eller som vi anser saknas.

Vi anser att åtgärdsprogrammen i dess nuvarande form inte uppfyller lagstiftningens grundläggande krav på innehåll, funktion, geografisk anpassning och konkretion.¹⁹

Administrativa åtgärder som formuleras lika i de fem åtgärdsprogrammen bör ha förklarande texter som är mer konkreta och geografisk olika när de administrativa åtgärderna riktas mot kommuner och tillsyns- och prövningsmyndigheter eller mot nationella myndigheters myndighetsutövning mot enskilda.

I bilagan ger vi närmare synpunkter på några avsnitt i programmen samt på de administrativa åtgärderna. Vi vill särskilt peka på Naturvårdsverkets åtgärd 1. Tillsyn utifrån sådan vägledning om ”ovidkommande vatten” kommer inte fungera som vattenmyndigheterna diffust verkar avse. Den tekniska åtgärden går inte att genomföra praktiskt, personalmässigt eller finansiellt till 2027. Genomförandet förutsätter att flera städers citykärnor ska grävas upp liksom privata fastigheter med felkopplade ledningar till kostnader på många miljarder utan möjlighet till finansiering. Svenskt Vatten föreslår istället en föreskrift från Naturvårdsverket om ett riskbaserat underhåll.

5. Förvaltningsplanerna

Under planernas rubrik 3.4 Övergödning och under den följande underrubriken Påverkanskällor förklaras begreppet påverkanskälla som det ”som orsakar ett miljöproblem.” Här pekas källor med betydande miljöpåverkan ut och bland dessa nämns felaktigt avloppsreningsverk. Problemet utpekandet återkommer i avsnittet 3.6 Miljögifter och lite varstans i materialet.

Som Svenskt Vatten inledningsvis påpekat är det inte reningsverken som ”orsakar miljöproblem”. Beskrivningen är fel i sak och texten saknar en korrekt beskrivning av orsak och verkan.

I den pågående översynen av avloppsdirektivet diskuteras om och hur uppströmsperspektivet ska regleras. Förvaltningsplanerna skickas till EU-kommissionen och för att inte motverka en effektiv reglering som gynnar efterlevnaden av MKN bör vattenmyndigheterna ge en mer korrekt bild av källfördelningen i material som skickas från Sverige.

¹⁹ 5 kap. 7 § första och andra stycket och 5 kap. 9 § miljöbalken

Avsnitt 3.4 Övergödning

Texter och tabeller bör rättas eftersom källorna till ”näringsbelastning från mänsklig verksamhet är utsläpp av fosfor och/eller kväve” från hushåll och tätortsförslagda industrier såsom slakterier och mejerier. I diagrammen 1 och 2 över fördelningen av utsläppare av näringsämnen bör reningsverk bytas ut mot tätorter och det är otydligt om påverkanskällan ”urban markanvändning” skiljer sig från reningsverk eller dubbelräknas med tanke på att dagvatten från urban markanvändning ibland leds till reningsverk samt i vilka utsläppsflöden som urbant lokaliserade industrier räknats in.

Avsnitt 3.6 Miljögifter

Det är tätorten i sig och anslutna industrier och verksamheter i denna som utgör påverkanskällor. Detta är en avgörande insikt att ha om vattenmyndigheternas administrativa åtgärder ska riktas rätt när de genomförs.

Reningsverk anges felaktigt som betydande orsak till utsläpp av prioriterade ämnen. I samma mening jämföras reningsverken felaktigt med deponier som alstrar sådana utsläpp. Reningsverken anges dessutom som den mest betydande orsaken till utsläpp av SFÅ, som är ett begrepp som inkluderar såväl läkemedelssubstanser och ammonium från hushållsavlopp som tungmetaller från näringsverksamheter och dagvatten från vägghållare och stora parkeringsytor på privat mark. I tabellen över påverkanskällor bör raden ”punktkällor – reningsverk och punktkällor bräddning” kallas tätort eller urbana områden.

Avsnitt 6.5 Kostnader för vatten och avlopp

De angivna siffrorna ger inte en komplett bild av kostnaderna som totalt är högre. Drift och underhåll i figuren om kostnadstäckning tar inte hänsyn till ledningsnät och kapitalkostnader.

Det bör framgå att prisintervallen 137 - 1 074 kronor/månad och 10 - 90 kronor/m³ vatten även avser att inkludera kostnaderna för avloppsrening.

I övrigt hänvisar vi till vad vi skrivit tidigare i det här remissvaret om bättre geografisk upplösning och tydlighet och om att konsekvensutredningarna måste bli avsevärt bättre.

Avsnitt 7.1

Avsnittet sammanfattar antalet vattenförekomster med olika typer av undantag. Det går inte att se var dessa vattenförekomster finns och hur undantagen har motiverats. Det går heller inte att se för vilka vattenförekomster undantag utretts men inte medgetts och varför.

6. Delförvaltningsplaner mot torka och vattenbrist

Svenskt Vatten anser att det är positivt att vattenmyndigheterna fångat upp den angelägna frågan om vattenbrist och torka, men vi saknar en åtgärd om kartläggning av avrinningsområdesvisa vattenuttag jämfört med nybildning av vatten i syfte att upprätta en vattenbudget som kan användas för sådan regional vattenplanering som ingår i åtgärdsprogrammen.

Samtidigt finns anledning att ifrågasätta hur angeläget det är med delförvaltningsplaner mot torka och vattenbrist i alla fem vattendistrikten. Problemen är inte lika stora överallt, ett konstaterande som vattenmyndigheternas remitterade miljökonsekvensbeskrivningar ger stöd för. Enligt dessa saknas kvantitativa brister på vatten i exempelvis Bottenvikens vattendistrikt och för Bottenhavets vattendistrikt framhålls främst kvalitativa problem. Vikten av att samordna åtgärder mot torka och vattenbrist med åtgärder mot risker för översvämningar bör nämnas.²⁰

Det behöver bli tydligare i delförvaltningsplanerna hur de föreslagna åtgärderna är tänkta att styra eller om de baseras på överenskommelser om samverkan mellan de statliga myndigheterna. En delförvaltningsplan ska ”på lämpligt sätt tas in i förvaltningsplanen för distriktet” och ”innehålla den information som vattenmyndigheten finner lämplig”.²¹ Vattenmyndigheterna hänvisar till den citerade rättsliga grunden. De föreslagna delförvaltningsplanerna innehåller bra och viktig information men där finns även administrativa åtgärder utformade på samma sätt som i de bindande åtgärdsprogrammen, vilket tyder på att planerna förväntas ha styrande verkan utan lagstöd. Här vill vi lyfta fram att statliga verk måste beakta kommunernas planmonopol för mark och vatten.

²⁰ Jfr förordning (2009:956) om översvämningsrisker

²¹ 5 kap 2 § vattenförvaltningsförordningen

BILAGA 2

Åtgärd 2 för alla myndigheter och kommuner

Svenskt Vatten bedömer att åtgärden bör utgå eller formuleras om eftersom den saknar lagstöd.

Det går att förstå behovet av årlig rapportering från kommunen till vattenmyndigheten men rapportering leder inte till att en MKN följs, vilket åtgärder i ett åtgärdsprogram ska syfta till för att ha stöd i 5 kap. 7 § miljöbalken. Syftet med åtgärdskravet om att rapportera må vara att följa upp och samla in uppgifter om hur ÅP genomförs så att vattenmyndigheterna kan lämna underlag för HaV:s rapportering till EU-kommissionen²², men det saknas skyldigheter för kommuner eller verksamhetsutövare att återrapportera till vattenmyndigheterna. Den skyldighet som finns rör kommuners rapportering inför arbetet med ÅP.²³

Årlig rapportering från kommuner till vattenmyndigheter kan förutsätta rapportering från de kommunala VA-huvudmännen till kommunen. Kostnaden som då uppstår för VA-kollektivet är inte en nödvändig kostnad enligt 30 § vattentjänstlagen, särskilt om lagstödet för kravet på kommunen också saknas. Privata eller kommunala driftorganisationer för VA som den kommunala VA-huvudmannen har handlat upp kan behöva rapportera till VA-huvudmannen. Kostnader uppkommer i varje rapporteringsled.

Försvarsinspektören för hälsa och miljö

Åtgärd 2 - dricksvattenskydd

Utveckla åtgärden så att även förorenade områden tydligt inkluderas.

Sanering eller liknande inom Försvarsmaktens område bör inkluderas om sådana områden riskerar förorena dricksvatten.

Åtgärd 4 – tillsyn avlopp

Komplettera texten under åtgärden med uppströmsarbetets betydelse och att tillsyn behövs av försvarsverksamheter som är anslutna till kommunalt avlopp samt av Försvarsmaktens servicledning fram till anslutningspunkten.

Havs- och vattenmyndigheten

Åtgärd 1 - tillsynsvägledning små avlopp

Komplettera åtgärden: Beträffande små kommunala avlopp ska Havs- och vattenmyndigheten samverka med Naturvårdsverket.

²² 9 kap. vattenförvaltningsförordningen

²³ 3 kap. 3 § vattenförvaltningsförordningen

Kompletera texten under åtgärden med att Havs- och vattenmyndigheten ansvarar för tillsynsvägledning om enskilda avlopp enligt 3 kap. tillsynsförordningen samt hänvisa till Naturvårdsverkets åtgärd 1 om tillsynsvägledning. Avloppsanläggningar för färre än 200 pe brukar kallas små avlopp och sådana är antingen kommunala eller enskilda.²⁴ Naturvårdsverket vägleder om kommunala små avlopp. Vägledning om små kommunala och enskilda avlopp bör vara samordnade.

Åtgärd 3 – vägledning vattenkraft

Kompletera åtgärden med: ... kan följas och så att dricksvattentäkter inte skadas.

Kompletera texten under åtgärden med att det förekommer dammar för vattenkraft som också är dricksvattentäkter och att fysiska eller tekniska åtgärder kan påverka tillgången och vattenkvaliteten i tälten för dricksvatten.

Åtgärd 5 – vägledning om vattenskyddsområden

Kompletera åtgärden med: genomförs löpande och beakta regeländringar som följer av Sveriges införande av EU:s dricksvattendirektiv.

Exempelvis kräver artikel 8 i det nya direktivet att riskbedömningar och riskhantering ska vara klar senast 4,5 år efter direktivets införlivande varför detta ska genomföras under den tid som ÅP gäller.

Kompletera texten under åtgärden med att det nyligen antagna direktivet stärker skyddet av dricksvattentäkter och innehåller krav på analyser av risker och faror i avrinningsområdet uppströms vattentälten. Regeringen har tillsatt en utredning (N2020:05) om direktivets genomförande i Sverige. Den ska lämna sina förslag senast den 1 september 2021.

Formuleringen i åtgärdsprogrammen om att säkerställa av skydd för dricksvattentäkter bör även omfatta potentiella framtida vattentäkter, vilket nu bara står i förvaltningsplanerna.

Åtgärd 8 – egenkontroll vattenverksamhet och vattenuttag

Utveckla texten under åtgärden så att det framgår om vattenuttagen som bidrar till att god vattenstatus inte u eller riskerar att försämrans handlar om alla vattenuttag eller främst uttag för vissa ändamål - exempelvis dricksvatten, industri eller bevattning - eller över en viss storlek. Alla uttag omfattas visserligen av lagens allmänna krav på egenkontroll men egenkontrollförordningens särskilda regler gäller bara anmälnings- eller tillståndspliktiga uttag.

Jordbruksverket

Åtgärd 6 – tillsynsvägledning och vägledning om egenkontroll

Kompletera texten under åtgärden under rubriken Genomförande med att egenkontroll bör inkludera spridning i yt- och grundvatten av använda växtskyddsmedel, särskilt när spridning sker över eller i närheten av dricksvattentäkter.

²⁴ Stärkt lokalt åtgärdsarbete – att nå målet Ingen övergödning (SOU 2020:10), avsnitt 6.5.3

Kammarkollegiet

Åtgärd 1 – egenkontroll vattenkraft

Kompletera åtgärden med: ... ska kunna följas och dricksvattentäkter ska kunna skyddas.

Kompletera den förklarande texten med att vattenkraftverk kan släppa ut kemiska ämnen, exempelvis olja från turbiner. God skötsel och annan egenkontroll bör minimera utsläpp och andra risker, särskilt i vattendrag med dricksvattentäkter nedströms kraftverken.

Kemikalieinspektionen

Åtgärd 1 – förebyggande åtgärder för att minska utsläpp och spridning

Kompletera åtgärden i punktsatsen om gradvis minska förorening från prioriterade ämnen med att nämnda PFOS och PFAS som exempel.

Kompletera texten under åtgärden under rubrikerna Motivering och Genomförande särskilda stycken om PFAS och PFOS. Ämnena nämns i texter under åtgärder för andra myndigheter men inte under den här, som är en särskilt viktig åtgärd för just dessa båda ämnesgrupperna som utgör ett fortsatt stort miljöproblem i samhället. De förtjänar därför att lyftas fram.

Läkemedelsverket

Åtgärd 1 – påverkan från läkemedelssubstanser

Smalna av åtgärden till sådana läkemedelssubstanser som påverkar följsamheten till en MKN men låt den vara bred när åtgärden syftar till att minska risker för negativ påverkan på dricksvattentäkter²⁵. De enda substanserna som för närvarande reglerar bedömningsgrunderna för MKN är de som HaV reglerat som särskilda förorenande ämnen (SFÄ).

Diklofenak är en av substanserna som HaV reglerat som ett SFÄ. Läkemedelsverkets åtgärd bör inkludera att ge råd till Sveriges regioner att begränsa användning och förskrivning av substansen diklofenak och om möjligt att ge råd till apotek med syftet att också begränsa användningen av receptfri diklofenakgel. Syftet ska vara att följa MKN.

Svenskt Vatten sympatiserar visserligen allmänt med tanken att Läkemedelsverket ska ”allmänt minska risken för negativ påverkan från läkemedelssubstanser på vattenmiljön” men åtgärder i ett åtgärdsprogram får inte vara så allmänt hållna för att ha rättsligt stöd.

Skriv om texten under åtgärden mot bakgrund av att halter av SFÄ visserligen kan läggas till grund för bedömning av en vattenförekomsts ekologiska status, men att det ännu är en öppen fråga i pågående översyner av olika EU-direktiv om läkemedelssubstanser kommer att regleras som MKN för kemisk status. I den pågående översynen av EU:s avloppsdirektiv är frågan om krav eller inte krav om läkemedelsrening aktuell. Det är även oklart om framtida krav bör avse utsläpp av vissa indikatorsubstanser eller om kraven ska formuleras på annat sätt. Hur MKN för läkemedel i så fall kommer att harmonieras med eventuella indikatorsubstanser är en öppen fråga.

²⁵ 4 kap. 5 § vattenförvaltningsförordningen

Det är hushållen i tätorten – inte reningsverken - som är källor till utsläpp av läkemedels-substanser, oberoende av om reningsverken förses med avancerad rening. Substanserna når vattenmiljön via reningsverken.

Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter listar fyra – inte som anges fem - läkemedel som SFÄ.

Provtagning och analys måste följa EU:s direktiv om provtagning, analys och ackreditering och ramdirektivets krav om representativ provtagning och tillräcklig många övervakningspunkter i en vattenförekomst för att få läggas till grund för statusbedömningen.²⁶ Övervakning genom provtagning alldeles nedanför tätorternas utsläpp via reningsverk eller i utsläppsplymerna är snarare representativa för förekomsten av ämnena i det utsläppta avloppsvattnet än för ”förekomsten i vattenmiljöer”.

Naturvårdsverket

Åtgärd 1 – tillsynsvägledning för avloppsreningsverk

Skriv om åtgärden så att den får ett tydligt uppströmsperspektiv som avser verksamheter i tätorten anslutna till det kommunala avloppsledningsnätet samt deras utsläpp av ämnen som inte går att rena. Det måste gå att få rättsligt stöd för åtgärden när den genomförs.

Åtgärd 1 bör hellre uppmana Naturvårdsverket att meddela föreskrifter om en riskbaserad systematisk egenkontroll av spillvattenledningar med underhållsåtgärder som minskar tillskottsvattnet. Verket har ett bemyndigande i 1 § förordningen (1998:901) om verksamhetsutövers egenkontroll att meddela sådana föreskrifter.

Vår förklaring: Redan idag är bestämmelsen om egenkontroll i 26 kap. 19 § miljöbalken tillämplig på ledningsnät för såväl avlopp som dricksvatten. Bemyndigande i förordningen är en oanvänd möjlighet. Ledningssystem bör riskbedömas och åtgärdas sammanhållet för bästa resultat, vilket tillståndsprövningar med underhållsvillkor av spillvattenledningarna missar. Till exempel kan utläckt dricksvatten från trycksatta dricksvattenledningar läcka in i avloppsledningar, som ligger under dricksvattenledningarna i samma rörgrav. Förutom en vattenförlust och utebliven avgiftsdebitering för redan renat dricksvatten bidrar inläckage av utläckt dricksvatten till ett tillskottsvattenproblem i reningsverket. I vissa fall är då den mest effektiva åtgärden att först spåra och åtgärda läckande dricksvattenledningar, därmed åtgärdas flera problem samtidigt - hälsorisker från dricksvatten, onödiga vattenuttag, bräddproblematik och utsläpp via reningsverket.

Ett tillståndsprövat spillvattennät hindrar tillsynsmyndigheten från att ställa krav om sådant som redan prövats (24 kap. 1 § miljöbalken).

Åtgärdens nedströmsperspektiv kan härledas till de brister i källkartläggningen som vi påtalat inledningsvis.

²⁶ Direktiv 2009/90/EG samt bilaga V i direktiv 2000/60/EG

Beträffande uppströmsperspektivet är den föreslagna åtgärden inte genomförbar eftersom den förutsätter att tillsynskrav ska ställas som inte är möjliga att ställa. Det finns flera domar i Mark- och miljööverdomstolen som utesluter att sådana krav ställs i tillståndsvillkor för reningsverk som istället ska ställas i tillstånden för de anslutna verksamheterna²⁷. Samma princip – att rikta kraven mot anslutna verksamheter - gäller även vid tillsyn. Tillsynsmyndigheters uppdrag varken får eller kan överlätas på reningsverk.

Svenskt Vatten anser att Naturvårdsverket istället bör ha som åtgärd att tillsynsvägleda om tillsyn mot verksamheter som uppströms är anslutna till kommunala avloppsanläggningar och som påtaglig mängd släpper ut prioriterade ämnen och SFÄ som inte reningsverken är byggda för att kunna rena. Ett sådant åtgärdskrav för Naturvårdsverket skulle på ett utmärkt sätt komplettera Åtgärd 1 för Kemikalieinspektionen och passa bättre ihop med kommunernas åtgärd 2, som skiljer tillsyn uppströms från tillsyn nedströms på reningsverket. Länsstyrelsen bör ha en åtgärd för sin tillsyn som motsvarar kommunernas åtgärd 2.

Tillsyn över reningsverk kan inte hindra VA-huvudmannen från att ta emot avloppsvatten från hushåll, som ofta är den största källan till utsläpp av kemiska ämnen varav en del är prioriterade ämnen och SFÄ. Utsläpp av läkemedel, inklusive läkemedel som är reglerade som SFÄ kommer till mer än 95 % från hushåll.

Tillsynsvägledning måste ha lagstöd eftersom den per definition ska avse tillsyn, som efter lagändringen 2020-08-01 tydligt avgränsats till kontroll, rättsliga åtgärder och information för att uppnå lagefterlevnad. Tillsynsvägledning för tillsyn av reningsverk och rening av utsläpp av prioriterade ämnen och särskilda förorenande ämnen förutsätter därför att det finns reningsteknik som det finns lagstöd för att ställa tillsynskrav om. Lagstöd förutsätter att tekniken kan anses utgöra ”bästa möjliga teknik”²⁸.

Svenskt Vatten har i vår publikation P95 med råd och riktlinjer vid anslutning av industrier tagit upp vad VA-verksamheten och VA-huvudmannen bör se upp med för att inte anslutning av verksamheter med utsläpp av kemiska ämnen ska leda till att miljö kvalitetsnormer inte följs eller riskera reningsverkets tillstånd.

Var tydliga med vad åtgärden och begreppen innebär i texten under åtgärden.

Texten till Naturvårdsverkets åtgärd 1 bör skrivas om. Naturvårdsverkets åtgärd och länsstyrelsernas och kommunernas åtgärder om prövning och tillsyn bör passa ihop. Genom att inte betrakta tätorten utan reningsverket som påverkanskällan tycks analysen ha blivit fel och resulterat i fel slutsatser och förslag till beslut som riskerar bli negativa för miljön.

Svenskt Vatten instämmer i att kombinerade ledningsnät är en ålderdomlig konstruktion med många oönskade effekter. Vi anser att förklaringen är för enkel när vattenmyndigheterna lyfter fram utbyte av kombinerade ledningar till separerade som en uppströmsåtgärd mot föroreningar och en tillskottsvattenproblematik utan att förklara eller ens beakta åtgärdens omfattande konsekvenser.

²⁷ Se MÖD:s domar i målen M 7843-13, M 125-15 och M 133-15

²⁸ 2 kap 3 § miljöbalken

Tillskottsvatten är sådant vatten som inte ska finnas i en spillvattenledning oavsett om denna är kombinerad eller separerad, såsom grundvatten som läckt in. Dagvatten ska finnas i en kombinerad ledning. Systemet byggdes så en gång i tiden med syftet att leda bort dagvatten. Förekomsten av dagvatten i ledningen beror således på att systemet fungerar och inte på att skötsel eller underhåll brister, vilket inte ursäktar att systemlösningen är ett problem för reningsverket och ökar bränningsriskerna.

Vi håller med om att det är en oönskad effekt av systemets konstruktion att volymen avloppsvatten i en kombinerad ledning ökar när det regnar så att bränningsrisken eller reningsverkets reningsförmåga kan påverkas, och det är riktigt att dagvatten innehåller föroreningar som i ett kombinerat system leds till reningsverket som inte är byggt för att rena alla dessa.

Men dagvatten som leds bort från t.ex. gatemark i en kombinerad spillvattenledning är från ett tätortsperspektiv inte nödvändigtvis ett ovidkommande (synonym till irrelevant) vatten även om det uppstår problem i reningsverket. Dagvattnet måste ledas bort och Svenskt Vatten anser att det bör göras så att olägenheterna för miljön och på bebyggelsen minimeras. Förklaringen till åtgärden behöver därför bli mer öppen för alternativa lösningar och lokalt optimerade åtgärder.

Tillståndsbeslut för reningsverk omfattar inte sällan kombinerade ledningsnät som en s.k. följdverksamhet. Tillståndet kan förses med villkor om att minska volymerna "ovidkommande vatten" in till reningsverket, men det ingår inte i prövningen av följdverksamheten till reningsverket att beakta konsekvenserna för MKN av att leda dagvatten någon annanstans. Tanke-sättet var förståeligt när enbart tätortsutsläppen via reningsverket betraktades som ett miljöproblem, men numera är kunskaperna om dagvattnets föroreningar bättre. Om dagvattnet inte ska fortsätta ledas till ett reningsverk för att MKN påverkas negativt måste ortens ledningssystem helt eller delvis grävas upp och bytas ut, såvida inte dagvattnet kan förhindras nå spillvattenledningarna genom åtgärder i befintlig bebyggelse. Men tillsynsmyndigheten och VA-organisationen har inte rådighet över hur den fysiska miljön planeras och gestaltas och tillsynsvägledning enligt miljöbalken löser inte problemet med att ansvaren för dagvatten i befintlig miljö är många och att lagstöden för att i sådan miljö göra vad som skulle behöva göras kan vara begränsade.

Behåller vattenmyndigheten den föreslagna administrativa åtgärden som den formuleras och förklaras måste konsekvensutredningarna visa att utbytet av ledningsnät kan kosta mycket stora belopp – i storleksordningen 100 miljarder kronor på nationell nivå om alla kombinerade system i landet skulle bytas ut.²⁹ Även om inte alla kombinerade ledningar behöver bytas ut skulle kostnader ändå bli höga men variera mycket mellan kommunerna, per avrinningsområde och per vattendistrikt. Detta eftersom behoven och förutsättningarna för att minska tillflödena av dagvatten till reningsverken varierar liksom påverkan på miljön av att leda om vattnet.

²⁹ Ca 10 % av avloppsnätet i Sverige är kombinerat vilket motsvarar ca 1 000 mil ledning. En kostnad på ca 10 000:-/m utbytt ledning medför ett nationellt totalbelopp på i storleksordningen 100 miljarder kronor.

Leds förorenat dagvatten en annan väg till vattenmiljön än via reningsverket kan följsamheten till en MKN påverkas och det uppstår kostnader och konsekvenser för VA-organisationens avgiftskollektiv, kommunernas skattekollektiv och möjligen också för vissa privata fastighetsägare. Behöver dagvattnet renas separat uppkommer nya kostnader för VA:s avgiftskollektiv. Inget av detta framgår av konsekvensutredningen.

Åtgärd 3 – tillsynsvägledning förorenade områden

Komplettera åtgärden och texten under åtgärden så att PFAS från brandskum som använts på brandövningsplatser och som förorenar eller riskera förorena dricksvattentäkter inkluderas.

Åtgärd 7 – styrmedel och tillsynsvägledning, dagvatten

Skriv om åtgärden så att vägledning förutsätter att riksdagen har beslutat om sådana ändringar i lagstiftningen som behövs för ändamålet.

Det är bra att vattenmyndigheterna lyfter fram att det är komplext att åtgärda dagvatten som bidrar till att MKN inte följs. Såväl ytvatten som grundvatten påverkas negativt. Infiltration av förorenat dagvatten för att minska påverkan på ytvatten kan utgöra en risk för grundvatten och det är inte alltid möjligt att infiltrera dagvatten där nederbörden faller innan dagvattnet förorenas.

Svenskt Vatten påtalade redan i vårt remissvar 2015 om den förra uppsättningen ÅP att vägledning om hur lagar ska tillämpas på dagvatten bara får effekt på följsamheten till MKN om lagstiftningen ger stöd för det. Tillsynsvägledning kan inte trola bort brister i lagstiftning. Vi upprepar detsamma den här gången eftersom lagstiftningen är oförändrad. Utredningen om hållbara vattentjänster lämnade förslag i betänkandet Vägar till hållbara vattentjänster (SOU 2018:34).

Vägledning hjälper heller inte alltid när miljötillstånden för reningsverket även omfattar ledningsnätet. Då får inte tillsynsmyndigheten ställa krav om sådana åtgärder som redan har prövats³⁰. Tillståndsvillkor om att ha en plan för underhållet tvingar bara fram planen (pappersprodukten).

Komplettera texten under åtgärden med att om regler skulle visa sig bättre än vägledning för att få bättre underhåll och minska riskerna för bräddningar har Naturvårdsverket rätt att meddela föreskrifter om ett systematiskt, riskbaserat och förebyggande underhåll av avloppsledningsnät.³¹

Trafikverket

Åtgärd 1 – kunskapsunderlag

Komplettera åtgärden med att den ska genomföras i samverkan också med kommunerna.

Vattenmiljön påverkas av Trafikverkets vägar, järnvägar och andra anläggningar såsom vägtrummor, dagvatten, saltning, utsläpp vid olycka och av släckvatten.

³⁰ 24 kap. 1 § miljöbalken

³¹ 1 och 8 §§ egenkontrollförordningen

Länsstyrelserna

Åtgärd 1 – vattenplanering

Konkretisera åtgärden eller låt den utgå. Vi föreslår istället att de som har i uppdrag att ta fram planer som redan är rättsligt reglerade i annan lagstiftning än miljöbalken åläggs att väva in efterlevnaden av MKN i dessa innan krav på nya planer av det här slaget påtvingas via ÅP.

Svenskt Vatten har förståelse för behovet av en sektorsövergripande vattenplanering utifrån ett avrinningsområdesperspektiv, men vi bedömer att det är högst tveksamt om förslaget kan leda till att miljökvalitetsnormerna följs. Förslaget är teoretisk och ÅP ska inte kompensera för svagheter i lagstiftning, statens organisation och i regeringens styrning. Utan tydlig koppling till MKN och skydd av dricksvattentäkter saknar den administrativa åtgärden lagstöd.

Problemet med den administrativa åtgärden är att den inte utlöser någon konkret fysisk eller teknisk åtgärd som kan medföra att en MKN följs, vilket många andra administrativa åtgärder i ÅP syftar till eller kan förväntas göra. Istället ska den föreslagna vattenplaneringen tillämpas i 11 andra planer. Det framgår inte om dessa planer utlöser konkreta åtgärder eller bara nya krav på administrativa beslut som först i ett eller två steg därefter eventuellt kan utlösa en konkret åtgärd. Exempelvis förväntas vattenplaneringen tillämpas i översiktsplaner, som läggs till grund för detaljplaner som i sin tur läggs till grund för beslut som därefter kan möjligen medföra en konkret åtgärd som avser en MKN, exempelvis för dagvatten.

Två planer som ska vattenplaneras handlar om tillsynsvägledning respektive tillsyn, men planen för tillsynsvägledning exkluderar tyvärr vattenverksamhet, exempelvis vattenuttag. En tredje plan för vatten som ska vattenplaneras sektorövergripande för att MKN ska följas är en regional vattenförsörjningsplan.

Det framgår inte vilka av de 11 planerna som är lagstadgade och vilka som är vattenmyndigheternas egna förslag till planer som den sektorsövergripande vattenplaneringen ska påverka. Förutom de planer som den här åtgärden nämner är det oklart hur denna ska förhålla sig till de lagreglerade regionplanerna i åtgärden 1 för Regionerna Skåne och Stockholm. Krav på vattenplanering bör inte dubblera den lagstadgade skyldigheten. Se även vår kommentar nedan om regionplaner.

Åtgärd 2 – miljötillsyn

Komplettera texten under åtgärden med behoven av att bedriva tillsyn uppströms i tätorter över verksamheter som är anslutna till kommunalt avlopp. Utsläpp som reningsverken inte är gjorda för att rena kan medföra att miljökvalitetsnormer inte följs.

Tillsyn som bör bedrivas mer riktat bör inkludera miljöfarliga verksamheter som kan utgöra risk för dricksvattentäkter. Tillsyn över vattenkraftverk bör särskilt uppmärksamma risker för dricksvattentäkter i vattenkraftsdammar eller nedströms kraftverken.

Det bör även framgå att tillsyn behöver riktas mot tillståndspliktiga verksamheters förorening av dagvatten, som ofta leds orenat direkt till recipient. Föroreningar ska förebyggas av den som har ansvaret uppströms anläggningen för dagvatten. Ansvaret faller inte på VA-verksamheten. Se även vår kommentar nedan till Åtgärd 2 för kommunernas miljötillsyn med tillhörande fotnot.

Åtgärd 4 – tillsynsvägledning för kommuner

Komplettera texten under åtgärden så att tillsynsvägledningen inkluderar ett uppströmsperspektiv med tillsyn över verksamheter anslutna till kommunalt avlopp. Då kan åtgärden komplettera och stärka åtgärd 2 för kommunerna om miljötillsyn, som ska inkludera tillsyn uppströms.

Tillsynsvägledning för kommunal tillsyn över små avlopp som är kommunala förutsätter att länsstyrelsen samverkar med Naturvårdverket. I texten nämns bara samverkan med Havs- och vattenmyndigheten, som ansvarar för tillsynsvägledning för enskilda avlopp.

Åtgärd 6 – rådgivningsverksamhet växtnäring och växtskyddsmedel

Komplettera åtgärden så att den även omfattar risker för dricksvattentäkter. Växtskyddsmedel som sprids fel kan öka behoven av rening i vattenverken. Hänsyn till den risken är inte beroende av om medlet är reglerat som miljökvalitetsnorm.³²

Åtgärd 10 – prioritering av sanering av förorenade områden

Komplettera texten under åtgärden så att PFAS som utgör risk för dricksvattentäkter nämns.

Lägg till åtgärd 13 – dricksvattenskydd

Skriv en åtgärd 13 om att länsstyrelserna bör inrätta vattenskyddsområden i samråd med kommunerna. Länsstyrelsen har samma ansvar som kommunerna varför åtgärden bör motsvara kommunernas åtgärd 3. Länsstyrelsernas åtgärd 5 räcker inte i det här avseendet.

Länsstyrelserna måste också prioritera att fastställa kommunala förslag till vattenskyddsområden.

Vattenmyndigheten saknar mandat att via ÅP ändra den lagstadgade fördelningen av ansvar för inrättandet genom att ensidigt göra om en rättighet för både länsstyrelser och kommuner till en skyldighet för enbart kommuner och att på så vis omfördela kostnadsansvar för inrättande av vattenskyddsområden. En förändring av det slaget fordrar lagändringar genom riksdagsbeslut eftersom det i 7 kap. 21 § miljöbalken står att både kommunen och länsstyrelsen får inrätta vattenskyddsområden. Dricksvattenutredningens förslag i SOU 2016:32 om att om-vandla rättigheten för både länsstyrelser och kommuner till en kommunal skyldighet har inte genomförts. Svenskt Vatten var positiv till utredningens förslag.

Kommunerna

Åtgärd 1 - vattenplanering

Svenskt Vatten upprepar här vad vi nämnt tidigare om för många planer som förväntas gripa in i varandra utan tydlig koppling till att MKN kan följas eller vattentäkter skyddas.

³² 6 kap. 5 § pkt 1 vattenförvaltningsförordningen och artikel 7.3 Ramdirektivet för vatten

Planeringen ska innehålla en plan för vattenanvändning i förändrat klimat med avstamp i den regionala vattenförsörjningsplanen och en plan för samverkan mellan kommuner i kommunens avrinningsområden och kunna tillämpas i översiktsplaner, detaljplaner, VA-planer och tillsynsplaner. Härtill kommer hur Regionplanerna för Regionerna Skåne och Stockholm på ett oklart sätt ska komma in i sammanhanget parallellt med länsstyrelsernas regionala vattenplaner.

Vattenplaneringen ska vara "förvaltningsövergripande". Svenskt Vatten påtalar att förvaltningsövergripande arbete inte självklart inkluderar VA-bolag och kommunalförbund.

Åtgärd 2 – miljötillsyn

Komplettera texten under åtgärden. Beträffande PFAS bör det framgå att tillsyn behöver riktas mot dem som förorenar dagvatten, vilket inte är VA-verksamheten. Dagvatten leds ofta orenat direkt till recipient men föroreningar ska hejdas av den som har ansvaret uppströms anläggningen för dagvatten. Exempelvis är det klarlagt i domstol att Räddningstjänsten har ett sådant ansvar vid räddningsinsatser med brandskum som innehåller PFAS.³³ Därmed faller även ansvaret för att återställa marken som förorenats på Räddningstjänsten.

Åtgärd 3 – dricksvattenskydd

Komplettera åtgärden så att den inkluderar framtida potentiella vattentäcker, vilket nu bara står i förvaltningsplanen.

Vattenskyddsområden behöver inrättas i samråd med länsstyrelsen och en motsvarande åtgärd behöver läggas till för länsstyrelsen om att inrätta vattenskyddsområden i samråd med kommunen (se vårt förslag ovan till åtgärd 13 för länsstyrelserna).

Tillägget för länsstyrelserna beror på att vattenmyndigheterna saknar mandat att ändra den lagstadgade fördelningen av ansvar för inrättandet och göra om en kommunal rättighet till en skyldighet och därmed omfördela kostnader för inrättande av vattenskyddsområden. En förändring av det slaget fordrar lagändringar genom riksdagsbeslut eftersom det i 7 kap.21 § miljöbalken står att både kommunen och länsstyrelsen får inrätta vattenskyddsområden³⁴. Dricksvattenutredningens förslag i SOU 2016:32 om att omvandla den ömsesidiga rättigheten för länsstyrelser och kommuner till en ensidig kommunal skyldighet har inte genomförts.

Förläng åtgärdstiden från tre år till åtminstone sex år (senast 2027) när MKN senast ska följas. Tre år är i kortaste laget. Det kan ta upp emot tio år att färdigställa vattenskyddsåtgärder.

Stryk punkten d så att innehållet riktas enbart mot kommunen. Punkten d riktar sig till kommunala verksamhetsutövare eller till privata eller kommunala bolag som VA-huvudmannen handlat upp. Åtgärder i ÅP får bara riktas mot kommuner och myndigheter. Vanligtvis ska länsstyrelserna genom tillsyn kontrollera att verksamhetsutövare har miljötillstånd för vattenuttag.

³³ MÖD:s dom av den 20 juni 2019 i mål M 10647-18 den s.k. Hamredomen, Naturvårdsverkets [vägledning](#) samt MSB rätts-PM 20-15-14, Dnr MSB 2020-07907

³⁴ 7 kap. 21 § miljöbalken

Komplettera gärna texten under åtgärden med att frågor som rör bakterier och andra mikroorganismer i vattentäkter tas med. Det är bra att detta tas upp förvaltningsplanen, inte minst mot bakgrund av ett varmare klimat men skyddet kan behövas redan på kort sikt för att motverka eller hindra utsläpp av mikroorganismer.

Vi påminner om att VA-taxan inte får finansiera skydd av enskilda vattentäkter (pkt a).

Åtgärd 5 – VA-plan inklusive dagvatten

Stryk åtgärden eller ändra texten under åtgärden.

VA-planer är ingen lagstadgad kommunal skyldighet. Frivillig VA-planering är vanlig och görs oftast utifrån kommunala behov och av andra skäl kopplade till långsiktiga investeringar och taxeutveckling för VA än att enbart följa MKN. Utgifter för VA-huvudmännen och utövare av VA-verksamheterna finansieras med VA-avgifter, vilka inte får användas för att finansiera på kommunerna påtvingad VA-planering för privat eller enskilt VA. Finansieringen av åtgärden måste i sådana fall lösas.

VA-planering förutsätter att VA-huvudmännen eller VA-huvudmännens driftsorganisationer engageras eller håller i arbetet med planerna eller i delar av detta. Vattenmyndigheterna får kräva kommuner på åtgärder, men saknar lagstöd för att kräva verksamhetsutövare på åtgärder vilket medför att åtgärden riskerar exkludera kommuner som har överlåtit sitt VA-huvudmannaskapet (ägare av VA-anläggningen enligt definitionen i 2 § vattentjänstlagen) på ett bolag eller kommunalförbund som utövar VA-verksamheten.

Åtgärdsprogrammen har för låg geografisk upplösning för att det ska vara möjligt för en enskild kommun att bedöma om det är nödvändigt och ekonomiskt och administrativt försvarbart att upprätta eller revidera en VA-plan för kommunen eller en viss del av den i syfte att nå MKN, jämfört med att kommunen vidtar andra åtgärder. Det är vattenmyndigheternas ansvar att bedöma sådana behov och bördefördelningar.

Anläggningar för att rena dagvatten tar inte bort alla föroreningar och sådana anläggningar kan behöva komma till för andra syften än rening, exempelvis förhindra översvämning. Syftet påverkar hur anläggningen bör utformas. Det är ofta ont om plats i befintlig bebyggelse och anläggningarna kan blir dyra. Att fokusera enbart på att rena dagvatten nedström för att uppnå MKN kan därför bli en felprioritering. Texten bör lyfta fram uppströmsåtgärder, exempelvis hos väghållare, val av byggnadsmaterial hos de som bygger och renoverar.

Ovanstående måste avspegla om åtgärden ska behållas och på hur den avgränsas och konsekvensbeskrivs samt vilken finansiering vattenmyndigheterna därmed föreslår.

Åtgärd 1 för Regionerna Skåne och Stockholm – regionplan

Åtgärden fokuserar på MKN. Kravet på Regionerna Skåne och Stockholm att regionplaner ska tas fram finns i plan- och bygglagen. Svenskt Vatten anser att åtgärden även ska beakta skyddet av dricksvattentäkter.

Vi har tidigare nämnt att det är för många krav på planer som ska vara underlag för och styra varandra i administrativa händelsekedjor. Hur mängden planering och byråkrati ska medföra något konkret så att MKN kan följas framgår inte. Den föreslagna åtgärden 1 för två regioner att verka för att regionala prioriteringar enligt regionplanen ska följa planeringsunderlagen på lokal, regional och nationell nivå är ännu ett exempel på detta. Utöver de regionala planerna ska länsstyrelserna upprätta vattenplaner enligt åtgärd 1 vilket resulterar i två planer för vatten på regional nivå – en regionkommunal och en statlig.

Kravet i ÅP på att regionplaneringen ska så långt möjligt hänvisa till datasystemet Vatteninformationssystem Sverige (VISS) som planeringsunderlag får som följd att de tjänstemän på länsstyrelsen som registrerar åtgärder i datasystemet tillåts styra över eller få inflytande över den politiska planeringen för regionen istället för de av regeringen utsedda vattendelationerna. Effekten är en följd av att vattenmyndigheterna planerar åtgärder i VISS istället för att följa lagstiftningen och göra det i ÅP.

Delförvaltningsplanerna

Avsnitt 5 Kompletterande åtgärd för SMHI

SMHI skulle behöva se över möjligheterna att lagra vatten i sjöar eller dammar för att säkerställa volymer för vattenförsörjning och minvattenflöde i nedströms liggande vattendrag.

Avsnitt 5.2 Plan för omprövning av tillstånd för vattenuttag

Komplettera texten under åtgärden med att planen för att ompröva tillstånd kan behöva koordineras med omprövningen av dammat för vattenkraft i de fall dammen också råvattentäkt för dricksvatten.

Avsnitt 5.3 Vägledning för tillsyn av vattenuttag

Det kan behövas ett tillägg motsvarande det för avsnittet 5.2.

Avsnitt 5.5 Ta bort markavvattningsanläggningar som inte behövs

Komplettera åtgärden med krav på samverkan med Boverket.

Lägg till information i texten under åtgärden om att markavvattningsanläggningar kan finnas även i tätorter som detaljplanerats över markavvattningsföretag. Tillstånden för dessa lever kvar. Tätorter påverkar omgivande markavvattningsföretag när dagvatten leds ut till sådana och vice versa påverkas tätorter av markavvattning som kan översvämma tätorter. I båda fallen förorenas vatten som kan påverka miljö kvalitetsnormer.